

2019-05-29
Handläggare/Ombudsman
Inger Ehn Knobblock

Utbildningsdepartementet
u-remissvar@regeringskansliet.se

Dnr: U2019/00304/UH

Remissvar på utredningen *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan* (SOU 2019:6)

Fackförbundet ST ser positivt på utredningens förslag om sammanhållna fyraåriga högskolepropositioner för både forskning och högre utbildning, som kan ge längre planeringsperioder och ökad stabilitet i finansieringen. Däremot ökar risken för politisk styrning som kan hota den akademiska friheten när utredningen föreslår fyraåriga överenskommelser direkt mellan regeringen och de enskilda lärosätena.

Denna risk är påtaglig i och med att regeringen utser rektor och majoriteten av ledamöterna i högskolornas styrelser, samtidigt som makten centraliserats till lärosätesledningarna efter den så kallade autonomireformen. Eftersom skyddet för den akademiska friheten är svagt i Sverige efterlyser vi förslag som värnar om denna fundamentala frihet. Vi välkomnar därför utredningens förslag att stärka den akademiska friheten genom att även inkludera utbildningens frihet i högskolelagen och att det kollegiala inflytandet stärks genom att i högskolelagen införa krav på kollegial sakkunskap och lärarnas inflytande i beredning och beslut rörande utbildningens och forskningens organisation och kvalitet.

Vi delar utredningens uppfattning att andelen basanslag bör öka, vilket är viktigt bland annat för att minska antalet tidsbegränsade anställningar, öka antalet meriteringsanställningar och skapa ökad möjlighet till forskning inom lärartjänsterna. Det är särskilt viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv då karriärvägarna fram till idag resulterat i en alltmer skev könsfördelning ju längre man kommer i den akademiska karriären.

ST stödjer utredningens förslag om jämställdhetsintegrering och att UKÄ ges ansvar för utvärdering och uppföljning av högskolans jämställdhetsarbete. Vi anser också att det är viktigt ur jämställdhetssynpunkt att det görs återkommande uppföljningar av resursfördelningen ur jämställdhetssynpunkt, att effekterna av professorbefordran och professorskallande undersöks och att tjänster utlyses med sakkunnigförfarande.

Utredningen föreslår ett samlat anslag till utbildning och forskning. Det finns både för- och nackdelar med förslaget. Å ena sidan kan det leda till långsiktighet och ökad flexibilitet och rätt använt till ökade resurser för utbildning. Å andra sidan kan konsekvensen bli att medel överförs från undervisning till forskning. Speciellt inom de utbildningstunga områdena är denna risk uppenbar. I argumentationen för ett samlat anslag har det bland annat framförts att utbildningens kvalitet skulle kunna förbättras genom utnyttjande av forskningsmedel. Som det ser ut i dag finns dock inte den möjligheten inom de utbildningstunga områdena eller hos mindre lärosäten med begränsade forskningsresurser.

Utredningens förslag att ersättningen för utbildning bör bestå av en fast del och en rörlig del baserad på utbildningsvolym är positivt, då det kan ge ökad stabilitet och kvalitet för ämnen av riksintresse och akademiskt relevanta utbildningar med begränsat studentantal.

Konsekvensen av ett borttagande av ämnesbaserade ersättningsbelopp är svåröverblickbara, men man kan befara att det leder till ökade fördelningskonflikter på lärosätetsnivå där lokala styrkeförhållanden avgör vilka utbildningsområden som kommer att gynnas eller missgynnas och där forskarutbildningen utöver fakultetsmedlens användning även kommer att konkurrera med grundutbildningen. Beroende på den lokala prislappspolitiken kan konsekvensen också bli att samma utbildning på olika lärosäten i landet kommer att variera i tilldelning och kvalitet.

Fackförbundet ST anser att samverkan mellan lärosäten och det omgivande samhället är viktig och vi är positiva till att främja samverkan och undanröja hinder för sådan samverkan, men inte att forskningen underordnas snäva politiska och ekonomiska partsintressen. Forskningens vetenskapliga integritet, trovärdighet och kvalitet är beroende av att universitetens forskning och undervisning är moraliskt och intellektuellt oberoende av politiska, ideologiska och ekonomiska maktgrupperingar. Att låta politiska och ekonomiska intressen styra universitetens basanslag i för deras del önskvärd (ideologisk) riktning riskerar att devalvera forskningsresultatets trovärdighet, oavsett kvalitet, och därmed dess samhällseliga nytta. Vi håller därför med utredningen om att samverkansindikatorer inte bör ligga till grund för resurstilldelning. När det gäller samverkan anser vi också att ett ökat fokus bör riktas mot förmågan, och viljan, hos olika externa parter och organisationer att tillägna sig forskning och forskningsresultat.

Fort- och vidareutbildning är en mycket angelägen fråga. Direktivet om kostnadsneutralitet är dock problematiskt, då en finansiering genom utbildningsanslagen av det livslånga lärandet kan innebära att en minskad andel av befolkningen erbjuds högre utbildning. Riktad fort- och vidareutbildning kräver ytterligare finansiering.

Dagens medfinansiering av forskningsinfrastruktur utgör en stor belastning på lärosätenas basanslag. Eftersom de största kostnaderna för forskningsinfrastruktur är inom medicin, naturvetenskap och teknik riskerar en utökad decentralisering till lärosätena att leda till ytterligare omfördelning av medel till dessa forskningsområden. Enligt vår uppfattning bör kostsam forskningsinfrastruktur finansieras på nationell nivå och behandlas i ett särskilt spår.

Fackförbundet ST

Britta Lejon

EvaLena Moser